

Viðar Hreinnsson

FRÁSAGNARADFERÐ STURLU SÖGU

Ef samtíðarsögur eru til, er ástæða til að taka sannleiksgildi þeirra með varúð. Nauðsynlegt er að kanna bókmenntaleg einkenni þeirra ekki síður en Íslendingasagna, svo hægt sé að átta sig meðferð þeirra á veruleikanum, eins og Úlfar Bragason hefur bent á.¹ Hann hefur sýnt fram á að atriði eins og frásagnarmynstur, bygging og frásagnarháttur þessara tegunda séu áþekkt. Því sé afar brýnt að huga mánar að frásagnarlegum einkennum samtíðarsagna, ekkert síður en annarra, þ.e. með orðum Úlfars að skoða "frásagnareðli" þeirra.² Hér verður hugað að frásagnareðli Sturlu sögu, sem sennulega er ein elsta sagan í Sturlungusafninu og jafnvel eldri en flestar Íslendingasögur.

Tengsl veruleika og frásagna eru óbein. Sturlungusögur og biskupasögur eru ekki hráir annálar skráðir um leið og atburðirnir gerðust. Nægilega langur tími leið frá atburðum til að þær fengju söguform. Þær eru sögur, frásagnir, og orðið saga rímar ekki við óreiðukennda atburði veruleikans. Þær urðu til eins og aðrar íslenskar fornsögur í samfélagi eða menningu sem var á mjög sérstæðan hátt að skilgreina sjálf sig í formi texta.³ Sagnaritunin hlýtur framan af að hafa verið í leit að formi við hæfi, þar sem má greina margvíslega áhrifaþætti, allt frá munnmenntum til latneskra fræða. Samt voru sagnaritarar greinilega fjótir að ná tökum á hinnu rituðu sagnalist. Margar af elstu sögunum hafa þó lent utangarna í rannsóknum, einkum þegar á sögur hefur verið brugðið mælikvarða nútíma fagurfræði. Því er brýnt að skoða hvernig sagnalistin mótaðist.

Nálægð við sögutíma er afstæð og engin trygging fyrir áreiðanleik sagna. Einn dagur, ár, tíu ár, hundrað ár. Það er sama hve langur tími líður, endanleg gerð sögu er háð dritlungum frásagnartístarinnar. Ferill efnis í gegnum margbrotið höfuð höfundar er flókinn og háður bæði þvingun formgerðar og skapandi úrvinnslu höfundar. Frásagnir eru virk tæki til skilnings og miðlunar veruleikans. Frásagnartheðir, mynstur og hin virka sköpun frásagna gera það að verkum að framvinda í sögum er allt önnur en framvinda í veruleikanum, hvort sem þær miðla sannleik eða lygi. Tengsl sögu við upphaflegan efnivið sinn taka að

¹ Úlfar Bragason: "On the Poetics of *Sturlunga*." Doktorritgerð, Berkeley 1986. Samt: "Hæjudeaði Sturlu Sighvatasonar," *Skírnir* 160(1986):64-78.

² Úlfar Bragason: "Sturlunga saga: Atburðir og frásögn" *Skáldskaparmál* 1 (1990):74.

³ Um slíka samfélagsmótun byggða á framleiðslu texta, sjá Brian Stock: *Listening for the Text*. Baltimore and London 1990:100.

rofna um leið og sagan fer að myndast og lifa sjálfstæðu lífi. Hún fer að mynda nýja merkingu sem ekki er hægt að segja að hafi verið fölgin í atburðunum sjálfum.

Einangraðir atburðir hafa ekki merkingu, hún er léð þeim eftir á í viðara samhengi. Tengsl okkar við veruleikann fara fram að verulegu leyti í gegnum táknkerfi eins og tungumálið, sem fjarlægir okkur frá veruleikanum. Þegar við erum farin að setja saman sögur um hann fjarlægjumst við hann jafnvel enn meira, um leið og við náum betri tökum á honum. Það felast skapandi möguleikar í þeirri fjarlægingu.⁴ Atburðir sem sagt er frá smækka og þjappast saman í frásögn, en fara í gegnum ferli merkingarmyndunar og stækka aftur, fara að yfirgnæfa sjálfa atburðina. Frásagnir óðlast sjálfstæða merkingarlega tilvist, með svipuðum hætti og tungumálið sem er hafið á nýtt svið þegar það verður virkt í orðræðu, eins og Paul Ricoeur lýsir því: "Just as language, by being actualised in discourse, surpasses itself as system and realises itself as event, so too discourse, by entering the process of understanding, surpasses itself as event and becomes meaning."⁵

Að baki sérhverri sögu felst skilningur á heimi mannegra athafna, tákrænni merkingu þeirra og tímanlegu samhengi. Þegar höfundur hefur þessa þekkingu á heimi mannegra athafna getur hann líkt eftir veruleikanum, ummyndað hann í sögu. Hann þarf að flétta saman atburði í samfellda frásögn þar sem hver atburður hefur fyrst og fremst afstöðu til sjálfstæðrar söguheildar. Andstæð öfl takast á innan þessa söguheims, mismunandi gerendur, markmið, aðstæður, hagsmunatengsl o.s.frv. Átökin raska samræmi söguheimsins, söguflétta birtir átök röskunar og samræmis. Loks felur fléttun söguheildar í sér tímaskilning, skilning á sögulegum breytingum í tíma, miðlun á milli tveggja tímanlegra vidda. Önnur er krónólógísk en hin er sú mótandi vidd sem fellir hina margvíslegu atburði í sögu sem hefur "fylgjianlegt" innra samhengi. Það er heildarmynd margbreytninnar, heildarmerkingu lengra ferlis er safnað í einn punkt, eina hugsun. Þetta er skylt mannlegri dómgreind eins og Kant skilgreinir hana, sem, gerir mönnum kleift að skoða hluti í viðu samhengi, tengja hið einstaka við heildina. Þá má nefna að sögur leita meira og minna í svipaða formgerð, uppbygging þeirra hlýtur alltaf að vera skematísk, miðast við almennar hugmyndir um hvað sögu

⁴ Um slíka fjarlægingu, sjá Paul Ricoeur: "The hermeneutical function of distanciation" *Hermeneutics and Human Sciences*. New York 1981:131-144.

⁵ Ricoeur: "The hermeneutical function..." bls. 134, sjá einnig Stock: *Listening for the Text* bls.107-108.

sé í grófum dráttum.⁶ Það liggur í augum uppi að slík úrvirnsla frásagna hlýtur að vera frábrugðin hinum ytri veruleika.

Þetta eru hinar almennu aðstæður sagnagerðar, en útfærslan er einstaklingsbundin hverju sinni þar sem hlutverk söguhöfundar⁷ er að vinna úr efnivið sínum og mismunandi áhrifaþáttum. Þessir áhrifaþættir verka á raddir söguhöfundar og sögupersóna. Nefna má mótun efnis í munnumælum, hugmyndir og viðhorf, hægurnir stétta, samfélagsstofnana, ætta o.s.frv. Söguhöfundur miðlar á milli veruleika og sögu, hann á í samræðum við veruleika sinn og efnivið með veruleikaskilning sinn að vopni. Niðurstaðan er verkið sjálft, sem sjálfstæður merkingarheimur. Hér verður aðeins hægt að drepa á fáa hluta stærri heildar, en reynt að greina þá þrjá meginþætti eftirlíkingar verks; fléttun atburða, átök rökunar og samræmis, og heildarsamræmi.

Reynum fyrst að átta okkur á fléttun einstakra atburða sögunnar. Sagan er röð atburða, áreikstra sem hverfast um æviferil Sturlu Þórðarsonar, hvemig hann verður helsti höfðingi Dalanna. Hver áreikstur bætir drætti í heildarmyndina af Sturlu. Ferlinum má skipta í eftirfarandi röð deilna (númer vísa í kafla útgáfu Jóns Jóhannessonar ofl.):

1-3: Kynning ætta og persóna, Staðarhólmanna og Sturlunga ofl. sem koma við sögu.

4-5: Deila Skeggja Gamlaonar og Aðalriks Gunnvarðarsonar um léreftsbút. Sturla Þórðarson fór með eftirmál um víg Skeggja.

6: Millikafi, Sturla kaupir Hvamm, Þorgils Oddason og Oddi Þorgilsson andast, Einari Þorgilssyni lyst. 50-51

7-8: Deila Hvolmsmanna við nokkurra ribbaldar sem Einar Þorgilsson styður.

9-10: Sturla er Yngvildir Þorgilsdóttur og Þorvarði Þorgeirssyni innan handar í ástabralli. Einar lögsækir Sturlu fyrir vikið. Sturla lögsækir á móti fyrir ógoldnar bætur og báðir verða sekir fjörbaugsmenn. Sumarið eftir um þingtímann brennir Einar Þorgilsson bæinn að Hvammi en stættir verða að lokum.

11-14: Smáskætur vegna landnytja og meðferðar á smámennnum, milli Einars Ingibjargarsonar og Sturlu annars vegar og Einars Þorgilssonar hins vegar.

⁶ Sjá Paul Ricoeur: *Time and Narrative* í Chicago 1984:3-87.

⁷ Hugtakið söguhöfundur er vitaskuld aðeins notað hér tæknilega, sem greiningarhugtak fyrir þann sem birtist í textanum eins og hann liggur fyrir á prenti, og er raunar heildarsumman af afskiptum upprunalegs söguhöfundar (eða höfunda), skrifara, safnanda Sturlunga, skrifara aftur, og loks útgefenda.

- 15-22: Einar Ingibjargarson og Sturla deila við Einar Þorgilsson vegna arfs eftir Össur auðga. Þeirri deilu lýkur með bardaga á Sælingsdalsheiði, þar sem Sturla bar hærrí hlut.
- 23: Deila Sturlu við Þorleif beiskalda, vegna Þorgeirs Arnórssonar, þingmanns Sturlu.
- 24: Innskot með gagnkvæmum ummælum Sturlu og Þorleifs.
- 25-26: Sturla og Sveinn Sturluson deila við Þórhall að Hólmlátrum, Þorvald í Eskigrasey og Þorleif beiskalda.
- 27-28: Smáskætur, Sturla vinnur mann af Einari, síðan óútkljáð deila um arf Birnings Steinarssonar.
- 29: Konurán Vatnsfirðinga og síðar Sveins Sturlusonar. Jón Loftsson genir um þau mál og Hvammverjar fengu ekki rönd við reist.
- 30-36: Deildartungumál, Sturla og Bóðvar Þórðarson deila við séra Pál Sölvason um arf. Sturlu gefist færi á að krefja Pál um miklar bætur vegna áverka en lætur á endanum undan Jóni Loftssyni.

Átökin milli samræmis og röskunar í Sturlu sögu eru eins og í flestum öðrum sögum deilur sem falla í tiltölulega hefðbundið mynstur. Því er í löfa lagið að skoða Sturlu sögu í ljósi valdapólitíkur og félagslegs jafnvægis. Á því sviði ríkir stigandi í sögunni, sem er undirstrikuð með landfræðilegri þenslu.⁸ Fyrsti hluti sögunnar er staðbundinn og lýtur að héraðsstjórn, það eru deilur Sturlu og Einars. Félagslega fjallar sá hluti um samskipti og lífsritni, hvernig menn mynda bandalög eða valdatengi.

Í upphafi er Þorgils Oddason kynntur sem óumdeildur héraðshöfðingi, í vinfengi við Oddaverja: "Oddi Þorgilsson var að föstri í Odda með Sæmundi Sigfússyni, og varð hann fróður."⁹ Einar Þorgilsson var að föstri hjá Þorgeiri Sveinssyni að Brunná. Enn eru nokkrir menn kynntir til sögu áður en röðin kemur að andstæðingunum, Sturlu Þórðarsyni. Þar er enginn höfðingsskapur gefinn til kynna en þó hafði Þórður Gíllsson, faðir Sturlu, Snorrungagoðorð sem hlýtur að hafa talist viðunandi. Næst er sagt frá Halli Þórðarsyni, sem fyrst var húskarl undir Felli en græddi svo fé að hann keypti land og fór sjálfur að búa. "Hann elskaði Sturlu, er hann var ungur, og gerðist föstri hans." (2. k. bls. 64) Föstri Sturlu komst í áhrif fyrir eigið framtak og næst er svo sagt frá þeirri framtakssemi Sturlu að ná sér í ekkju og eiga með henni fimm börn. Þorgils er tengdur við valdamestu ætt landsins, en Sturla við framtakssaman mann af lægri stigum. Þá

⁸ Sjá Peter Foote: "Sturlusaga and its background." *Aurvandilstá. Norse Studies*. Odense 1984.

⁹ Sturlunguútgáfa Jóns Jóhannessonar ofl., 1. kafli bls. 3. Hér á eftir verður vitnað í þá útgáfu í meginmáli. kafla og blaðsíðatal, stafræting færð til nútímahorfs.

er skýrt tekið fram það efni sem í Sturlu býr, þegar hann biður Ingibjargar Þorgeirsdóttur. Þorgeir "hafði spurdaga af Sturlu að hann var mikilmenni og ættstór og líklegur til höfðingja..." (4/66) Fóstur Sturlu, Einars og Odda virðist því hafa ákveðna merkingu. Mikið veltur á því að Staðarhólmenn rækti þau tengsl sem reynist þeim best.

Tónninn varðandi deilur og átök sögunnar framan af er sleginn í fyrsta árekstrinum með því að stilla upp skýrum andstæðum. Skeggi Gamlason, bóndi af rótgrónum ættum deilir við Aðalrík Gunnvarðsson, útlending og nánast utangarðsmann. Framganga Skeggja einkennist af sanngirni, gætni og festu, en Aðalríkur var tengdamónum Þorgils Oddasonar á hendi bundinn og leitaði liðsinnis Odda, sem veitti honum ásja. Sagan gefur síðan berlega í skyn að það sé fyrir tilfalli Odda og Bóðvars Barkarsonar að Aðalríkur hleypur með öxi í höfuð Skeggja og drepur hann. Sturla fer með málið á þingi, og einnig annað mál og stóð sig bærilega, það var í fyrsta skipti sem hann fór með mál á þingi. Hér fara sarnan undirferli Odda og rangur málstaður, til að verja litilmenni, en Sturla virðist hafa nokkurn sóma af.

Við andlát Odda og Þorgils tekur Einar við forystu ættarinnar. Honum er illa lýst eins og síðar verður vikið að og hann staðfestir þá lýsingu í "vali" sínu á fylgismönnum og málstað. Þeir rummunga og göngumenn, Geir, Viðkunnur og Þórir, höfðu stolið vistum og klæðum frá þeim mágum á Hvoli, Helga presti og lækni Skeljungssyni og Jóni Þorgilssyni. Þeir höfðust við í skjóli Brunnárfeða, Þorgeirs (föstra Einars) og Viðars. Hvolsmenn voru að hrekkja þá litilsháttar og Þórir drap Jón Þorgilsson. Þeir tóku Þóri höndum, en Viðar leitaði liðsinnis Einars, sem kom að Hvoli daginn eftir og tók Þóri til sín. Fleiri skærur urðu og liðsinnfi Einar þeim ribböldum, en Geir og Viðkunnur voru þó drepnir. Þessi deila sýtur að Einar er óháfur héraðshöfðingi en Sturla kemur hvergi nærri.

Hins vegar rekast þeir á í ástarsögu Yngvildar Þorgilsdóttur systur Einars. Sturla liðsinnir herni og þorvarði Þorgeirssyni, til að leynd barnsburði og ná saman erlendis. Með því móðgar hann Einar og þeir jagast um málið á þingi, urðu sekir og áttu í skærum. Sturla á í fullu tré við Einar og hagar sér eins og höfðingja sæmir, gagnstætt Einari sem brennir bæjarhúsin í Hvammi þegar Sturla er riðinn til þings. Sturla tekur sáttum og er fjótur að húsa bæinn betur en fyrr.

Næst eigast þeir einkum við nafnarnir, Einar Þorgilsson og Einar Ingibjargarson, stjúpsonur Sturlu. Deiluefnin verða áþreifanlegri, landnytjar í Króksfjarðareyjum og meðferð á smámennum og andstæðumnar

eru hinar sömu og fyrr. Einar Þorgilsson leggst íágt, er ógrandi og er jafnvel niðurlægður, en Sturla og Einar Ingibjargason bera hærri hlut. Sturla virðist vera sanngjarn og hjálpsamur, óáreitinn en fastur fyrir. Fram að þessu hafa skærur þeirra snúist um lífalmótleg málefni og forustuhæfileikar þeirra dregnir fram með því.

Deilan um arf Össurar auðga skiptir verulegu máli því hún snýst um drjúgan auð. Sú deila magnast smátt og smátt. Einar er yfirgangssamur að vanda, Sturla orðinn grimmi og fastari fyrir, hann sýnir vit og fyrirhyggju. Nú er hann í fararbroddi, þar sem Þorvarður Þorgeirsson vildi ekki "að Einar systursonur hans væri hafður að forhleypismanni og áeggjunarfli vestur þar," (20/88) og tók hann á burt með sér eftir þing. Sturla bar að lokum sigurorð af Einari við Heiðarvíg, sagan segir að á þeim fundi hafi skipt um mannvirðing með þeim. Þar með hafa orðið sætaskipti miðað við upphaf sögunnar, Sturla er orðinn héraðshöfðingi í stað Einars. Með því hefur sagan náð ákveðnu risi, þessi deila fór tvisvar til alþingis, eins og til marks um mikilvægi hennar, í fyrta skiptið var illa gert um málið, það var fyrir Heiðarvíg, en á eftir gerðu stórhöfðingjarnir Gissur Hallsson og Jón Loftsson um málin. "Og var þeim gerðum svo farið sem líklegast þótti, að helst myndi sættirnar verða haldnar en ekki með þvílíkum stafnaburði, sem fyrr voru gervar." (22/94) Þannig hafa heldur ómerkilegar héraðsskærur smátt og smátt magnast upp á landsmælikvarða.

Deilurnar við Þorleif beiskalda eru annars eðlis. Sviðsið hefur vikkað og deilurnar eru styrkleikapróf um völd á Vesturlandi.¹⁰ Fyrst lendir þeim saman út af smápeðadrápum, og Sturla hrekur Bjarna nágranna sinn frá Ásgarði fyrir að hafa lýst Þorleif í stefnuför. Næsta deila er um Þorvald í Eskigrasey og Sturla heldur sínu, hefur í fullu tré við Þorleif og Einar Þorgilsson. Átök Sturlu og Þorleifs snúast því um lífsstyrk, sem var nauðsynlegur til að halda þingmönnum. Raunar lýkur deilun þeirra svo að Sturla vinnur marn af Þorleifi.

Sviðsvikkun sögunnar er eins og gáur á vatni. Síðasti hlutinn hefst á forleik með miklum kvenmaránum. Fyrst næna Vatnsfirðingar Hallgerði Runólfsdóttur, konu Ólafis prests Sólvasonar. Síðar rætur Svein Sturluson Valgerði dóttur hennar. Jón Loftsson hafði heitið Hallgerði stuðringi ef hún færi aftur til manns síns, svo hann gerði um málin þegar Svein rætti Valgerði. Með þessum forleik eru sýnd tengsl milli Jóns og Sólvasona, ástæðurnar fyrir því að hann lætur sig deilurnar skipta.

¹⁰ Sjá Peter Foote: "Sturlusaga and its background." bls. 27.

Séra Páll Sólvason í Reykholti var þriðji höfðinginn á Vesturlandi sem Sturla átti í útistöðum við. Sturla kom fram af slæð og óbilgími og nýtti út í ystu æsar tækifærið sem bauðst þegar Þorbjörg sneri hann í framan með línfi. Hann setti þá slagsíðu í sætt Böðvars og Páls, þáði sjálfðæmi um áverkann og krafðist óheyrilegra bóta. Hefði það allt gengið fram hefðu völd hans á Vesturlandi styrkst mjög. Þar með væri hann orðinn nokkurt stórveldi á landsmælikvarða. Það er sá framgangur sem Jón Loftsson stöðvar með klókindum, lækkar rostann í Sturlu án þess að æma stolt hans. Það gerir hann með því að taka Snorra í fóstur. Þar með er komið á bandalag Sturlunga og Oddaverja sem á sinn þátt uppgangi Sturlunga. Þetta fullkomnar sætaskipti Sturlu og Staðarhólsmanna, nú er það hann sem þiggur harnfóstur af Oddaverjum. Freistandi væri að álykta að endalok Einars, sem greint er frá í upphafi Íslendinga sögu, hefðu upphaflega verið í Sturlu sögu, því niðurlægning Einars er þar fullkomnuð, og um leið samhverfni sögunnar, þegar skilfítið fólk drepur hann.

Það er þannig greinlegt að á sviði félagslegra athafna sögunnar er á ferð merkingarmótun, vitund um samfélagsleg völd. Höfðingjarnir verða að sýna að þeir séu verðugir sem slíkir, það gera þeir með blöndu réttisýni og klækja, og það var dauðasýnd að leggja lag sitt við þjófa og illmennu eins og Einar Þorgilsson gerði. Sagan ánýst því öil um félagslegt jafnvægi og samræmi. Rangseleitni og misgerðir Einars raska jafnvæginu. Í héraði dugir styrkur Sturlu til að halda við jafnvæginu, en á landsvettvangi er metnaður hans raskandi og þar kemur einkum Jón Loftsson til sögu, eiginlega til að kenna Sturlu mannsiði.

There is no doubt, however, that the great men, principally Jón Loftsson and Guðmundur dýri, can combine against him and check his career. It can be done, moreover, without precipitating an armed struggle, though both sides go as far as the use of threats.¹¹

Aðgerðir Jóns og Guðmundar eru í rökréttu framhaldi af innri rökvisi sögunnar, að öllum líkindum túlkun atburðanna frekar en hlutlaus skráning þeirra. Félagsleg merking sögunnar, samhverfni og stigandi eru til vitnis um kunnáttu sagnaritarans til að fella þessa drætti í eina rökvisu heild á meðvitaðan hátt. Raunheimurinn hefur verið lagaður að heimi sögunnar.

Sé gengið einu skrefi lengra og kannað hver afstaða söguhöfundar er til atburðanna og hver er afstaða sögupersóna, þá skýrist einmitt þetta atriði enn frekar. Með því að skoða orðaskipti sögupersóna og söguhöfundar sést hvernig fram fara ákveðin hugmyndátök. Þá öðlast sagan meiri dýpt, þegar til dæmis eru

¹¹ Peter Foote: "Sturlusaga and its background." bls. 27.

borin saman orð og gerðir manna. Þá er hægt að skoða söguna í viðara tímanlegu samhengi. Til dæmis brýtur tímatal sögunnar í þverbága við hið innra samhengi sögunnar, sagnalistin breiðir yfir stökk í tíma og gerir atburðarásina að samfelldri stigvaxandi deilu sem hún "upphaflega" atburðarás getur ekki hafa verið.

Persóna Sturlu heldur sögunni saman.¹² Það má líka líta á söguhöfund og beinar og óbeinar athugasemdir hans sem virkan þátt í söguheildinni. Skilningur og afstaða söguhöfundar birtist í "samræðum" hans við söguviðið. Þar verður enn betur ljóst að sagan er skapandi úrvinnsla atburðarásar, sem ummyndar brotakernda sögulega atburði í heildstætt verk sem hefur aðeins óbein tengsl við þann tíma sem hún er að lýsa. Sagan í heild hvílur í viðtækum mann- og samfélagsskilningi höfundar sem byggir mjög greinilega upp tengsl persónuleika, vitsmuna og valda.

Það er einskona röddun sem fram fer í sögunni. Sérhver segð, hvort sem hún er heilt verk eða ein setning, stendur alltaf í nánum tengslum við umhverfi sitt, einskona svar við áreiti þess.¹³ Höfundur segðar tekur mið af sínum eigin skilningi og sjóndeildarhring, en svör hans litast alltaf af andsvörunum. Þannig má skoða sögu eins og Sturlu sögu í heild sem svar bæði við þeirri sögulegu þekkingu á fyrri tímum sem varðveist hefur, og þeim viðhorfum, hugmyndum og aðstæðum sem ríkja á samtíma söguhöfundar. Hann er að móta, í "fýlgjanlega" söguheild, langa atburðarás. Þar kemur hann fram sjálfur og segir hug sinn að nokkru marki, birtir ætlun sína í eigin orðum og margvíslegum átökum sögupersóna. Um leið og söguhöfundur endurskapar atburði fyrri tíma vegur hann þá og metur á sinn eigin mælikvarða. Það sem kallað er líneigð er rödd söguhöfundar í textanum. Sú rödd kallast á við það hvernig persónum er lýst og hvernig þær koma fram. Slík atriði birta oft eiginlega grunnhugmynd sögunnar í einum punkti.

Fyrsta dæmi um slíkt er í árekstri Skeggja Gamlasonar og Aðalríks Gunnarðssonar, sem er sviðsetning ardstæðra skauta. Skeggi og systkin hans eru kynnt til sögu með góðum vitnisburði einna síðast í kynningahlutanum, hann "var vitur maður og gildur bóndi." (3/64) Börn Gunnarðs voru "þriflegir menn og fóru með verkakaup um sumrum." (3/65) Sagan lýsir svo skiptum Skeggja og Aðalríks:

¹² Peter Foote gerir persónu Sturlu þrýðileg skil í "Sturlusaga and its background" bls. 20-30.

¹³ Um hugtakið "segð" ("utterance" á ensku), sjá Mihail Bakhtin: "The Problem of Speech genres." *Speech Genres & Other Late Essays*. Austin 1986:60-102. Það sem hér er verið að ræða byggist á hugmyndum Bakhtins sem kallaðar hafa verið einu nafni dialógismi.

Nú er frá því sagt, að Aðalríkur tók sér vist með Skeggja Gamlasyni.

Það varð um sumarið til tíðinda, að sex álnar lérefis hurfu Arnóru, konu Skeggja. En Skeggi þóttist það spurt hafa, að Vigdis, fylgjukona Aðalríks, myndi hafa. Hún var skilfittil kona og var þá vestur í sóvafljóru í Saurbæ og að íerbergi í sauðahúsum frá ríviadaí.

Skeggi heimti Aðalrík á mál og kvað svo að orði: "Svo er nú mál með vexti, að lérefst nokkurt er horfið, og hefir hugur minn þar helst á, að þið munið handhafa hafa orðið og valta. Vilda eg, að þú segðir mér í trúnaði, og mun þá létt falla."

Hann svarar og kveðst eigi ætla slík orð Skeggja fyrir sitt starf, ef hann varn fyrir honum.

Skeggi mælti: "Viljið þið festa jámburð?"

Aðalríkur lést það gjarna vilja.

Skeggi lét það fram fara, en lést hann þó eigi vilja í vistirni, þar til er hann hefði hrundið málinu.

Aðalríkur kvað sér þá eigi títt að bera járn, ef hann skyldi láta vistirna.

Skeggi svarar: "Svo er að varast oráð, að þau lúkast oft eigi vel."

En með því að Skeggi var vinsæll og haldsamur á sínu máli, þótt stórmenni ætti hlut að, þá varð það ófundsamt, því að öllum tengdamönnum Þorgils Oddasonar þóttu allir skyldir til að vægja fyrir þeim, en Aðalríkur var þeim á hendi bundinn.

Og nú fór hann að hitta Odda Þorgilsson og sagði honum, hver ósæmd honum var ger, og bað hann ásja. Oddi svarar og lést óglöggt vita, hver maður hann var í trúfyndi eða öðrum hlutum, hvort hann var efnir ásýnd og gervileik eða eigi.

Aðalríkur kveðst það eigi vita, hversu það vildi verða.

Oddi veik þá eigi af hendi um ásjana. (4/65-66)

Áður var drepit á hvernig mönnum er raðað á skákberitð. Vesalmenni þyrpast að Staðarhólmönnum. Með því eru dregnar upp ytri félagslegar aðstæður sem fela í sér gildismat eða fyrirframdóm. Það mat er staðfest í orðum sögunnar. Skeggi er sanngjarn og staðfastur, bæði í eigin orðum, þar sem hann slær um sig með spakmæli eins og Grettir frændi hans. Söguhöfundur undirstrikar það í sínum eigin dómi með lauslegri tilvísun í almannaróm ("vinsæll og haldssamur á sínu máli"). Orð hans kalla fram virðingu fyrir Skeggja og afstaðan til Staðarhólsmanna er írónísk, þegar sagt er að ófundsamt hafi verið um viðbrögð Skeggja og allir hafi þótt skyldir til að vægja við þá. Að færast undan jámburðinum kastar rýrið á Aðalrík. Auk þess eru tengsl hans við Staðarhólsmenn vafasöm: "Óvist er, hvernig Aðalríkur var þeim á hendi bundinn," segir í skýringum við söguna (bls 540) það er vel hugsanlegt að Aðalríkur hafi verið spyrstur við þá Staðarhólsmenn til að byggja upp andstæðu milli heilinda og fláttskapar.

Því er leikið á tengsl sýndar og reyndar í þessari frásögn. Skeggi sannar orð söguhöfundar en gerir Odda en í andstöðu við þann höfðingsskap sem honum er eignaður. Hins vegar staðfestir sagan það vitsmunaorð sem af honum fer með því að gefa í skyn að hann hafi átt upptökin að vígi Skeggja og notið aðstoðar Böðvars Barkarsonar. Lýsing vígsins er hlutlæg, en orðaskipti aðila eru hlaðin merkingu. "Svo kann ég járn bera" sagði Aðalríkur þegar hann hjó óxinni í höfuð Skeggja og leikur þannig með merkingu orðsins

járn, eggjárn til mannviga er náttúrulega eitthvað annað en burðarjárn kirkjunnar, lögd áhersla á ofbeldi í stað viðurkenndrar aðferðar til að sanna sakleysi. "Þetta er illur atburður" segir Oddi Þorgilsson, heldur fátækleg orð sem Skeggi dregur samstundis í efa með andlátsorðum sínum: "Eigi fjarni því sem þér myndið vilja." Með þessum orðaskiptum hafa verið dregnar upp aðstæður þar sem ofbeldi og slægd er stefnt gegn höfsemi og réttisýni. Höfðinginn ris ekki undir virðingu sínu. Þannig má sjá strax á þessari upphafsdeilu hvernig sagan er mótuð á ákveðin hátt.

Sturla "kvað slíkt illa að berast, er flugumenn hjópu í höfuð mönnum." (4/67) Með því staðfestir hann þá túlkun að Aðalrikur hafi verið flugumaður Odda og segir það beintlínis skömmu síðar. Hann tók við eftirmálinu og varð Aðalrikur sekur. Úfar tóku að rísa með Sturlu og Odda. Söguhöfundur segir í lok þessa hluta: "Þessi voru af Sturlu upphöf fyrst er hann átti máttun að skipta við menun." (5/68) Þessi orð eru til vitnis um ætun söguhöfundar, nálægð hans við Sturlu og það hvernig sagan er þegar mótuð.

Almættið tók í taumana eftir þetta, felldi Odda og Þorgils föður hans úr pest og þaðan í frá var Einar Þorgilsson fyrir Staðarhólmsmönnum. Það voru ójöfn skipti. Sagan lýsir því svo:

Einar tók þá fé sitt og goðorð, og gerðist hann höfðingi, því að margar stoðar rínnu undir hann, frændur og mágur og vinur, er Þorgils faðir hans hafði fengið sér. Hann skorti og eigi kapp né áræði. Engi var hann lagamaður og blestur í máli. (6/68)

Þessi orð má túlka írónsk, sagt er að hann hefjist til valda fyrir erför, það er í beinni andstöðu við framlakssemi Sturlu. Þegar kapp og áræði er tengt á þennan hátt við líkamslýti og litla lagaþekkingu, þ.e. jafnvel heimsku, þá er lýsingin farið að jaðra við skopmynd. Öllum árekstrum Sturlu og Einers eða fulltrúa þeirra er lýst á svipaðan hátt og deili Skeggja og Odda, dregnir eru fram eiginleikar með fulltingi orða sögumanns og persóna. Niðurstaðan er á einn veg, Sturla er höfsamur en fastur fyrir en Einar er ofstopafullur og heimskur.

Skærur ribbaldaflokksins og Hvolsmanna falla einnig að þessum síðferðislega forskilningi og ætun söguhöfundar. Orð hans og orðaskipti manna undirstrika það. Helga presti Skeljungssyni er vel lýst, með hrósyrdum: "Hann var vífur og góður kennimaður og margs vel kunnandi og inn besti læknir." (7/69) Vitsmunir og mannkostur Helga standa eru í andstöðu við þá garpa sem svo er lýst:

Þóroddur Grettisson hét bóndi, mikill og sterkur. Hann gat son við Þórdísi innu lygnu. Hin var göngukona. Sá sveinn hét Geir og var inn mesti óaldarmaður, stulda maður og útlegu. Hann var svo skjótur á fæti, að engi hestur tók hann.

Víðkunnur hét annar maður. Í hann var Gairnarus son og Stutt-Lína. Hann gerðist og óráðamaður mikill. Hann var lítill maður vexti og inn hvatasti.

Þórir hét maður norðlenskur, fóstri Þorgrims assa, lítill vexti. Hann var í fóruneyti með Geir og gerðu margt illt.

Það var eitt sinn, að húskarlar frá Hvoli höfðu farið í eyjar út. Og er þeir komu utan að fjöru sjávar, þá festu þeir skip sitt við Salthól og báru upp fót sín á land og fóru heim um kveldið.

En um nóttina komu þeir Geir og tóku brott vistir og klæði og allt það, er þar var hirt. Og um morguninn, er Hvolmerur komu þangað, þá misstu þeir þar vinar í stað og þótti sín föri ill.

Um haustið nokkru síðar þóttist Helgi prestur hafa njónn af að Þorgeir að Brunná og Víðar sonur hans myndi herbergja útlegumenn.

Og öndverðan vetur, er lagðar voru mýrar, þá fóru þeir tíu saman frá Hvoli öndverða nótt. Því að nýlýsi var á. Þeir fóru ofan til Brunnár. Og er þeir komu mjög að garði, þá fóru í móti þeim menn tveir, þeir Víðar og Þórir hinu fjölkunnugi. Og fundu þeir eigi fyrir en Hvolmenn komu að þeim, því að þeir áttu að sjá í gegn tunglinu. Þeir hljópu á eitt ennisvell og höfðu vopn fyrir sér. En Hvolmenn slá um þá hring og sækja að þeim í glett - og kastast á orðum. Jón kvað maklegan fund þeirra og kvað þóri eigi hafa farið kurteislega um byggðir og lét þeim illa sóma, er miklir þóttust, að stela bitlingum. Þórir kvaðst stundum vera vel áviljaður að skera stærmur segum. Hann hafði óxi snaghyrnda, er átt hafði Viga-Steinn. Hann lagði óxinni til Jóns og kom á kvið. Það var mikið sár. Tóku þeir þóri höndum.

En Víðar komst á braut og fór á Staðarhól til Einars, fóstura síns, og sagði honum svo þúð og kveðst ætla, að hann myndi vilja rétta hans hlut, þá er þeir léku saman barnleikum.

Einar lést svo gera mundu og kvað hann ekki skyldu rekast um strandir.

En Þórir fór í böndum til Hvals og var ætlaður til dráps.

Snemma um morguninn kom Einar til Hvals með fimmtánda mann - og gengu til stofu, og köstuðust menn orðum á.

Einar spurði, ef þeir vildu manninn lausan láta.

Helgi prestur kvað eigi það efni að láta lausan þjóf og fjölkunnugan mann, - en unnið nú til óhelgi sér.

Einar svarar: "Margt mun mega tína um hann sem aðra meru. " en lét honum karlmennsku í því, að hann verði hendur sínar.

Prestur kvað mundu mál manna, að of frekt væri að gengið, ef þeir tæki hann í brott, og kvað meðallagi ráðlegt að hefja svo virðing sína um vændismenn að gera góðu menn sér að óvinum.

Einar kvaðst mundu manninn í brott hafa.

Og það varð að lyktum, að Einar gekk að Þóri og skar af honum böndin og hafði hann við sér. En síðan varð Helgi prestur altri slíkur vinur Einars sem áður. En Jón lá um hrið í sárum og andaðist úr. (7/79)

Ekki er nóg með að mennirnir lýsi sjálfum sér með orðum og gerðum. Lýsing söguhöfundar í ribböldunum er neikvæð og kallast á við uppruna þeirra. Þeir eru synir fórukvenna. Þeir eru digurbarkalögir þegar Hvolsmenn saka þá um smáþjófnæði og sýna með því ofurkapp eða ofdræm sem endar með vígi Jóns. Einar lýsir sér sjálfur með yfiringangi og innantómu tilsvari þegar Helgi prestur átelur hann fyrir að ætla að frelsa þjóf og fjölkunnugismann. Orð prests enduróna virðingarlugmynd sögunnar, hve óráðlegt það sé að leggja lag sit við vonða meru og abbast upp á hina betri. Eftir þetta eiga þeir í smáskærum þangað synir

Þórarins Króksfjarðar drepa þá. Sýnt er hve ómerkilegir þeir eru og stuðningur Einars við þá nánast fordæmdur. Þá kemur útlekking söguhöfundar:

Eftir þessa atburði lagðist sá orðrómur á, að mjög þótti annar háttur á um héraðsstjórnina en þá er Þorgils hafði. Og tóku þá margir, þeir er mikið þóttust að sér eiga, að ráða sér til eigna í aðra stæði, þar sem þeim þótti sér helst trausts að von. (8/72)

Þannig hverfist þessi hluti sögunnar um eina meginhugmynd, virðingu og mannkosti og hæfni til héraðsstjórnar. Hugmyndin er studd og skýrð með vali sögumans, beinum athugasemdum og orðaskiptum.

Ástarævintýri Yngvildar og Þorvarðar tók á sig rómönsuform. Með því eru tilfinningar séðar í jákvæðu ljósi, lögprot þeirra er réttlætt. Sturla styður elskendum og með því er enn leikið með synd og reynd, Sturla raungóður og trúr heilbrigðri skynsemi og brýtur reglur samfélagsins innan ákveðinna marka. Hann sýnir líka klókinni í lögum gagnvart Einari og hefur í fullu tré við hann. Báðir söfnuðu liði til að heyja fíránstöma en góðir menn eins og Þorleifur beiskaldi komu í veg fyrir bardaga. Tilsvör Sturlu birta nýja hlið sem er í samræmi við stígandi sögunnar. Hann sýnir metnað sinn gagnvart Einari, en samanburður sögumanns á þeim er nú ljós: "Sturla kvað eigi mundu þykja haldið til jafns við Einar, ef hann sæti heima og hæði eigi fíránstöma, en kvað vant að vita, hvort þar bæri hærr hlut." (9/74-75) Þegar Einar brennur bæ Sturlu næsta sumar, er athugasemd sögumanns að líkindum írónískur údráttur, þegar hann segir að nokkuð stórt muni undir búa, því bæjarbrenna sem þessi getur naumast talist stórvirki. Tilsvör Einars og Sturlu kallast á: "Nú væri eg á það viljaður, að vér eldum þeim ósparlega í Hvammi í nótt og mætti þeir reka mínni til komu vottar" (10/75) segir Einar og Sturla segir þegar hann fréttir af Hvammsförlinni að "Einar mundu elt hafa frýjulaust eina nótt." (10/75) Munurinn er hins vegar sá að orð Einars birta ofsa hans, en bitandi írónísk athugasemd Sturlu sýnir yfirvegum og rósemi, hann féllst á sættir og gerð Klængs biskups þó ójofn væri.

Nú mætti ætla að Sturla hafi hugsað Einari þegjandi þörfina. Hann húsar bæ sinn að nýju, en síðan verður alllangt hlé, að því er virðist nokkur ár, og deilurnar eru teknar upp aftur vegna áreitni Einars Þorgilssonar við Einar Ingibjargarson, sem þá var orðinn roskinn maður. Það hljóta að hafa liðið nokkur ár, því Ingibjörg andast, Sturla fær Guðnýjar og geldur Einari út fé hans. Hins vegar gerist þetta mjög fljótt í sjálfri framvindu sögunnar. Þannig má ef til vill segja að þar hafi hugir söguhöfundar og Sturlu farið saman.

Írónsk viðbrögð Sturlu boða þá uppreisn æru sem hann fær fljótt í sögunni. Snautleg meðferð á Einari er frekar frá hendi söguhöfundar en á sjálfu söguviðinu. Það gerist í kjölfar beitardeilda þeirra nafna sem reis hæst þegar þeir stjúpfélagar hjuggu nokkrar rollur fyrir Einari Þorgilssyni. Viðbrögð Einars urðu þessi:

En um veturinn eftir jólför fór Einar Ingibjargarson norður til Eyjafjarðar. Og er Einar Þorgilsson frétti það, þá fór hann við átta manna suður í Tungu. Hann kvaddi til sín Þorgair Grimsson og kveðst vilja, að hann ynni á Lofti, föstra Guðnýjar Brandsdóttur og lést vilja gera þeim nokkra ákenning sína verka.

Þá er þeir komu í Tungu, gengu þeir í stofu, og var þeim heilsað og spurðir tíðinda. Þeir settust niður. En er Einar sá, að ekki varð tilræði Þorgeirs, þá stóð hann upp og gekk utar á gölfid. Hann var nærsýnn og þekkti eigi, hvar Loftur sat. Hann sneri að þeim manni er Þórólfr hét, og lagði spjóti í lær honum, svo að út skar úr, og var það svöðusár.

Þá hlaupa upp allir menn, þeir er inni voru, og hélt hver á öðrum. Þar var Guðfrinna Sveinsdóttir, og hélt hún Einari. Þau sendu komu eina út í Hvamm að segja Sturlu, en konur og karlar héldu þeim, þeir er þar voru, og myndi þeir eigi á braut komast, ef Svertingur Starrason veitti þeim eigi. Hann lét þá lausa og kvað eigi hæfa, að þar yrði meiri vandræði, og kom hann þeim í braut. Hann var þar heimamaður.

Þeir Einar fóru þegar á braut og gengu upp á Múla og svo norður eftir fjalli, þar til er þeir komu heim.

En er þeir Sturla komu í Tungu, lét hann lýsa áverkum. Hann gekk síðan að Svertingi og reiddi óskarhamar að höfði honum, - kvað hann þess verðari, að hann væri dreppinn. Og var við sjálf að það færi fram. En það barg honum að hann var heimamaður Einars Ingibjargarsonar.

Nú þóttist Einar Þorgilsson hafa hefnt nokkuð áhöggins. (11/77-78)

Lýsing Einars er háðuleg, þar sem hann er hálfstjórnlans að leita að manni til að vega að og finnur svo vitlausan mann. Dómur sögunnar hlýtur að vera að þetta hafi verið sneypuför, einkum þó að frilla Sturlu skyldi hafa haldið Einari. Þessir atburðir, og írónsk athugasemd sögumanns í lokin, rétta hlut Sturlu gagnvart lesanda, þ.e. í sjálfum heimi sögunnar, en hafa varla gert það í þeim raunheimi sem hún vísar til. Áverkinn gæti hafa dugað sem hefnd fyrir áhöggið, en reyndar gæti öll umgerðin verið hreinu uppspuni.

Einar fær áþekka útreið þegar hann vill rétta hlut Sigurðar kerlingamefs gegn Einari Ingibjargarsyni.

Þá brást Sturla snarlega við og var kominn í Tungu á undan Einari og með þrjátíu menn:

Síðan reið Einar í Tungu við níunda mann. En þeir Sturla gengu í mót þeim Einari.

Þá mælti Sturla: "Saddir eru nú á heimsóknum yðrum, og mjög virðum vér til ágangs yðrar tiltekjur. Og sýnu meir þykjumst vér undan eira, og veldur það, að vér viljum sjá við vandræðum. En kostur mun nú að rétta hlut sinn við þig.

Einar svarar: "Svo aðeins skal þessi heimsókn, að yður skal eigi ósæmd að vera," - og mælti allfagurt.

Og var því máli svo lykt að Sturla skyldi gera með þeim. (13/80)

Með þessu er niðurlæging Einars alger, "og mælti allfagurt" er írónísk athugasemd söguhöfundar sem staðfestir niðurlæginguna.

Eins og áður sagði var það úrslitadeilan sem þeir Einar og Sturla háðu um arf Össurar auða. Þá skipti um virðingu með þeim. Heiðarvigin voru sögulegur atburður, enda er frásögnin af þeim afar ítarleg og sjónræn. Þó er afstaða sögumanns nokkuð sú sama, hann segir frá drýgindum Einarsmanna, hugleysi og jafnvel háðulegum afdrifum, meðan Sturla hagar sér eins og sá sem valdið hefur.

Í deilunum við Þorleif beiskalda nýtur Þorleifur fullrar virðingar. Hann er ekki niðurlægður eins og Einar. Söguhöfundur nýtur dramatíska hæfileika sína til þess að sýna spennuna milli þeirra í sjúkrasögunni, þegar þeir spá hvor öðrum vitiskvöldum. Sú saga sýnir bæði spennu og jafnvægi sem ríkir á milli þeirra.

Öðru hvoru er Sturlu borið á brún að hann áreiti þá en ekki öfugt. Þorvarður vildi ekki hafa systurson sín að forhleypismanni og áeggjunarfli. Það gefur til kynna að Sturla hafi róið nokkuð undir. Ró hans helst í hendur við slægd er líður á söguna, hann verður kaldhæðnari og miskunnarlausari. Þegar sagan er orðin á landsmælikvarða er hún meira farin að snúast um klökindi og það er sú hlið sem sést á Sturlu í erjunum við Pál Sölvason og Jón Loftsson. Vera má að þar skini raunveruleikinn ljósar í gegn, það hefur verið varhugavert að fara frjálsga með staðreyndir þegar meira var í húfi og meiri höfðingjar með í leiknum.

Í lokin má sjá að Sturla er gjaldgengur á hinu landspólitíska sviði. Með gerðum hans er grunnur lagður að ættarveldi Sturlunga, m.a. með því að setja Snorra í fóstr til Jóns. Sterk ættarvitund Sturlunga sést í síðasta hluta sögunnar. Vera má að það sé söguleg og pólitísk vitund söguhöfundar sem leggur Sturlu orð í munn í síðasta hlutanum, orð sem reyndar kallast á við athugasemdir sögumanns. Sæmd og virðing Sturlu hefur verið byggð upp smátt og smátt í sögunni, og birtist nú sem yfirlýsing. Sturla býðst sjálfviljugur til að lækka seglin, gegn því að vera tekinn í tölu höfðingja. Það er það sem Jón Loftsson gerir:

Nú var leitað um sættir, og verða þeir Sturla þess varir, að Jón ætli með kappi að veita Páli að bæn Brands biskups. Og ganga menn nú meðal þeirra og beiða, að Sturla játaði í dóm Jóns um málið, - kváðu þess von, að honum myndi í því aukast mestur sæmdarhlutur, en hitt allósýnt, hversu vegnar að slá í deilur um, og sögðu þá breytt hafa gerðum þeim, er Jón gerði um Tungumál, - og gert í því enga virðing til hans. Létu þeir og þetta málið eigi síður mega skipast, er með firmum var upp tekið.

Og einn dag, er menn komu flestir til Lögbergs, þá gekk Sturla fram á virkið fyrir búið sína, því að það var oft háttur hans að setja á langar tölur um málaferli sín, því að maðurinn var bæði vitur og

tungumjúkur. Vildi hann og, að það væri jafnan frá borið, að hans virðing yrði viðfreg. Hann kvað nú svo að orði: "Kunnugt mun mönnum vera um málaferli vor Páls og um þá svivirðing, er mér var ætluð að gera, ef fram kæmi. Og olli því meir hamingja min en tilstilli þess er gerði. Síðan var sæst á málið og selt mér sjálfdæmi af Páli. En nú eru sóttir að inir æðstu menn á Íslandi, að þetta máli skyli nú í gerð leggja, er áður kom í sjálfdæmi. Nú ef finnast dæmi til, að svo hafi menn fyrr gert, þá væri á að líta. En þeir menn, er sig binda nú við málið, - nefni eg fyrst til þess Jón Loftsson, er dýrstur maður er á landi þessu og allir skjóta sínum málaferlum til, - þá veit eigi eg, hvort annað er nú virðingar vænna en reyna, hvern sóma hann vill minn gera. Nú kann vera, að eg hafa eigi vit til að sjá mér hlut til handa, en vilja mynda eg halda sæmd minni."

Þá svarar Brandur biskup: "Engi maður frýr þér vits, en meir ertu grunaður um gæsku."

Jón kvað Sturlu viturlega mæla og sjá fyrir margra hönd. "En fégjöld," segir Jón, "af Páls hendi munu til væðar snúast, því að þau voru hátt reist, og skal nú við mig um að eiga, en eigi við Pál."

Síðan gengu menn frá Lögbergi og heim til bóða. En áður þinginu lyki, bauð Jón Sturlu barnfóstur og bauð heim Snorra, syni hans, og honum sjálfum til kirkjudags í Odda.

Síðan fylgdi Sturla suður sveininum og þá síðan virðulegar gjafir af Jóni. En gjald snerist mjög, og var það helst ákveðið að væri þrjár tígir hundraða. (34/113-14)

Orð Brands biskups staðfesta það sem fyrr var sagt um slægð og undirróður Sturlu. Heildarhugmyndin að baki sögunni frá upphafi virðist vera að byggja upp með ákveðinni stígandi inngöngu Sturlu í hóp heldri höfðingja landsins og láta hann hafa virðingarskipti við Finar Þorgilsson. Þessi lincigð sést í tilsvörum persóna og orðum söguhöfundar og nær hámarki í þessum lokaátökum á þingi. Þessi atriði líta fyrst og fremst að uppbyggingu frásagnar sem slíkrar. Þetta er það sem nefnt var virk og skapandi úrvinnsla hér í upphafi. Sögufléttunin helst í hendur við sögumynstur. Útlinur átaka og merking þeirra hefir skerpst og smám saman fjarlægst hina löngu liðnu afburði og tekið að lifa eigin lífi, sem lýtur lögmálum frásagna. Sturlu saga greinir frá inngöngu Sturlunga á leiksvið Íslandssögunnar. Karunski þeir hafi sjálfir viljað hafa hönd í bagga með hvernig sú innganga liti út og með því lagt sinn fyrsta skerf í bóknemntalegri mótun Íslandssögunnar.